

Čtenářská lekce: Prvorozený

Tor Seidler

„Kdo si přečte tuto knihu, musí mít rád vlky,“ prohlásil můj 11letý syn.

Příběh vlčí smečky dokáže čtenáře vtáhnout do děje tak, že se cítí být jejím členem.

Celý příběh je vyprávěn z perspektivy straky, která, ačkoliv pouhý pták, se dokáže díky své výjimečné povaze stát součástí vlčí smečky. Život ve smečce je plný nebezpečí a dobrodružství. K přežití je třeba dostatek odvahy, štěstí i síly. I právě proto může být chování prvorozeného vlčího syna, budoucího vůdce smečky, nečekané a překvapivé.

Kniha je nejnovějším dílem amerického spisovatele dětské literatury Tor Seidlera a dostala se do výběru Spolku dětských knihoven a výběru redakce New York Times.

U nás ji vydalo nakladatelství Host v roce 2016. Kniha má velký potenciál zaujmout i dospělé čtenáře. Příběh je napínavý a plný alegorického významu. Z hlediska literární teorie je velmi zajímavá je i perspektiva vypravěče – příběh vypráví kafa.

Popis čtenářské lekce

Cíl čtenářské lekce

Hlavním cílem je ukázat dětem novou a zajímavou knihu a nalákat je k četbě, kdy budou děti předvídat další pokračování příběhu a podívají se na část textu z více perspektiv.

Na závěr text převyprávějí.

Děti s OMJ při četbě rozšiřují svou slovní zásobu.

Ukázka textu je z počátku příběhu, kdy se vlčí otec a vůdce smečky ocitá na pokraji smrti.

Aktivita před četbou

Do kruhu mezi děti rozložíme velký papír s nápisem (a případně i obrázkem) VLK.

Vyzveme děti, aby postupně na papír napsaly všechny souvislosti a představy, které je ve vztahu k tomuto zvířeti napadají. Potom prozradíme, že dnešní četba bude právě ze života vlků. Porovnáme si, co všechno o vlčích víme.

Slova, kterým nemusí děti s OMJ rozumět

Vypíšeme slova, o nichž předpokládáme, že by mohla dělat problémy (nejen dětem s OMJ) – děti si je vylosují a ve dvojici vysvětlují. Slova necháme vystavená, vyzveme děti, aby když slovo zazní během četby v textu, zvedly ruku.

Příklady slov: *smečka, vytí, statný, zádumčivý, srdcervoucí, koketnější, lysina, pysky, tesáky, dorazíme ho, krutá, zaujmout pozici.*

Aktivity během četby

Převyprávíme kousek příběhu – velký vlčí samec se dostane do lidského zajetí. Touha ochránit vlastní vlčí smečku a mláďata ho vede k útěku ze zajetí. Cestou je ale zraněn a ocitá se na pokraji sil:

Ukázka textu:

Str. 44

„S tím slábnoucím hlasem jsem se mýlila...“ až str. 46: „Tentokrát jim však útok překazila druhá vlčice...“ (viz přepis textu níž – první část)

Pomocí otázek shrneme přečtený děj – odpovědi zaznamenáváme na flipchart či velký papír – ten potom bude pomůckou při následující aktivitě (převyprávění příběhu):

- Kdo jsou aktéři tohoto úryvku? (*zraněný vlk, straka, vlk se svou družkou, další vlčice*)
- Proč těžce zraněný vlk vyl?
- Koho přivolalo Safírovo vytí?
- Co bylo na první pohled na Safírovi nápadné?
- Co navrhla při pohledu na Safíra vlkova družka a proč?
- Co překvapivého udělala straka?
- Jak se zachovala druhá vlčice?

Aktivita po četbě

Vyzveme děti, aby se zkusily vžít do jiné postavy z příběhu a tuto „epizodu“ převyprávěly z pohledu zvolené postavy.

V otázkách si můžeme jako pomůcku k vyprávění podtrhnout klíčová slova (*zraněný vlk, Safírovo vytí, nápadný, návrh vlkvy družky, překvapivé, straka, druhá vlčice*).

Děti si mohou vybrat či vylosovat, koho budou představovat – zda to bude zraněný vlk Safír, cizí vlk, vlkova družka, další vlčice. Mohou pracovat i ve dvojici, texty si nejdříve písemně zaznamenat.

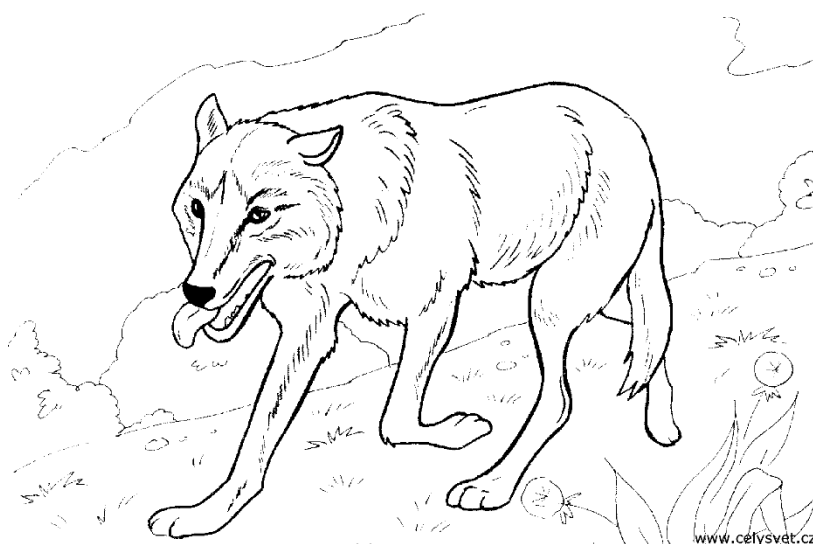
Na závěr společně sdílíme vytvořené texty – pohled jiné postavy příběhu. Děti si uvědomí, že lze na stejnou skutečnost nahlížet z různých úhlů pohledu, rozpoznají, jaký byl klíčový okamžik příběhu.

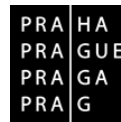

Další aktivita po četbě

Navrhne dětem, aby kapitolu dokončili – opět lze pracovat ve dvojicích. Na závěr dětem kapitolu přečteme (str. 46, 47 – viz přepis textu níže – druhá část).

Vybraná kapitola má být motivační ukázkou, nabídnout klukům i dívkám dobrodružnou četbu ze světa zvířat. Příběh „z divočiny“ nepostrádá napětí, kniha má příjemný formát „do ruky“ ke čtení, středně velká písmena, s četbou si poradí i slabší čtenář.

Přepis textu k četbě

První část:

S tím slábnoucím hlasem jsem se mýlila. Když mezi dva vrcholky na východě vplul skoro úplný měsíc, vlk se posadil, zdvihl čenich do vzduchu a vydal ze sebe zvuk, při kterém mi vstávalo peří vzadu na krku. Od těch dob už jsem vlčí vytí slyšela mnohokrát a pokaždé mi při něm běhá mráz po zádech, ale tohle bylo tak strašné, tak zádumčivé, tak srdcervoucí, že se i měsíc na obloze zachvěl, přísahám.

Trvalo jen pár vteřin, než jsem uslyšela další zavytí: vlastně jich byl celý malý sbor a přicházel odněkud zdaleka, od jihu. Pochopila jsem, že Safír volá o pomoc. Nějakou dobu to pokračovalo, tam a zpět, a cizí vytí se postupně blížilo a nabíralo na hlasitosti. Když už nám měsíc stál téměř nad hlavou, ozářil tři páry očí na kraji borového lesa na svahu pod námi.

Svit vlčích očí za noci opravdu nahání hrůzu. Kdybych neměla křídla, strašně bych se bála. Do měsíční záře vkročili tři vlci. Dvě samice vypadaly, že by mohly být příbuzné. Menší a statnější měla lesklejší šedivou srst a koketnější oči. Kráčela po boku samce, zatímco druhá samice se loudala za nimi. Samec se mi na pohled hned zalíbil, protože měl stejné zbarvení jako já: byl černobílý, s bílou lysinou a hlavě. Kdybych předtím neviděla Safíra, nejspíš by na mě svou velikostí udělal dojem. Když přišel blíž, zavrčel, stáhl pysky dozadu a vycenil tesáky. V tu chvíli mě napadlo, že Safírovo vytí nebyla prosba o pomoc, ale o ukončení jeho trápení.

Po zkušenosti s liškou jsem věděla, že je velký rozdíl chtít se vším skoncovat a doopravdy stát smrti tváří v tvář. Safír se však neroztřásl ani se nepokusil schovat. Dokonce sebou ani netrhl. Jen opětoval upřený pohled druhého samce.

„Viděli jste někdy tak velkého vlka?“ zamumlal ten druhý.

„Nikdy,“ odpověděla jeho družka. „Ale je na tom špatně. Podívej na ten krk. Dorazíme ho.“

Nemám potuchy, co to do mě vjelo. Když se dvojice nahrbila a útočně nachýlila uši kupředu, vrhla jsem se na zem před Safíra a z plna hrdla jsem zavřeštěla. Vlka to překvapilo. Vlčice ohrnula pysk, vykročila a ohnala se po mně.

Její tlapa s drápy mě odhodila stranou do trnitého keře. Po chvilkovém omráčení se mi podařilo vyprostit a dovléct se k borovici, abych se dala trochu dohromady. Stěží jsem se dostala na nejspodnější větev.

„Poranila jsi mi křídlo!“ zaječela jsem.

Byla to krutá pravda. Levým křídlem jsem nemohla skoro ani mávnout. Vlčice mi však nevěnovala nejmenší pozornost. Očima visela na Safírovi, stejně jako vlk po jejím boku. Oba současně zavrčeli.

Tentokrát jim však útok překazila druhá vlčice... (další část je k dočtení až po sdílení různých návrhů, jak může kapitola skončit).

Druhá část:

..., která je obešla a zaujala pozici, již jsem předtím chvíličku držela já. Obrátila se k Safírovi, vousky se jí chvěly. Safír odevzdaně svěsil hlavu. Místo, aby mu ale zabořila tesáky do krku, začala mu ho lízat. Když jazykem přejela ránu po kulce, Safír se svalil na bok. Lízala dál. Nakonec do ní hryzla, a když pohodila hlavou, z jejích zubů vypadla na zem kulka.

Otočila se ke svým společníkům. „To je ten, kvůli kterému byl na stanici takový rozruch,“ řekla. „Ten, co se podhrabal.“

„No a?“ opáčili jednohlasně.

„Čtyři jsou silnější smečka než tři.“

Druzí dva nevypadali, že by je to moc přesvědčilo – i když trochu sklopili uši.

„Měl bys mu najít nějaké byliny, Friku,“ navrhla vlčice, která vytáhla kulku.

Samec si pochybovačně odrkl. Pak se ale na Safíra dlouze zadíval a odklusal do tmy. Když se vrátil, upustil na zem bylinu, vytrženou i s kořínky. Vlčice, která vyndala kulku, bylinu rozžvýkala a trochu jí vyplivla Safírovi na ránu. Zbytek mu položila vedle čenichu.

„Sněž to,“ řekla.

K mému překvapení Safír tu zelenou kaši očichal a snědl ji.

„Jmenuju se Alberta,“ řekla vlčice. „Tohle je Frik a moje sestra Luppa.“

„Já jsem Safír,“ odtušil. „A tamto je Maggie.“

Všichni tři vlci se na mě podívali.

„Maggie, straka strakatá,“ zahihňala se Luppa.

Nejradši bych ji zabila. Ale předběhla by mě. Bylo mi jasné, že se zlomeným křídlem bych nepřežila ani týden.

Autorka lekce: Hana Svobodová (učitelka I. stupně ZŠ sv. Voršily v Praze) metodička školních čtenářských klubů